

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA XULQ ODOBI KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH (TARBIYA FANI MISOLIDA)

Nosirova Sabrina

Buxoro davlat pedagogika instituti Pedagogika yo'nalishi

1-kurs magistri

ANOTATSIYA: *Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida xulq-odobi ko'nikmalarini shakllantirish masalasi qaratiladi. Ushbu maqolada tarbiya fani orqali xulq-odob ko'nikmalarini rivojlantirishning asosiy pedagogik usullari, prinsiplari va vositalari to'g'risida batafsil ma'lumot berilgan. Boshlang'ich sinfda xulq-odob masalalarini yoshlarga tarbiyalash, ularning ijtimoiy hayotga moslashishida muhim ahamiyatga ega. Maqolada shunday pedagogik usullar ko'rib chiqilganki, ular oquvchilarning axloqiy va ijtimoiy kamolotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tarbiya fani darslarida xulq-odobga oid ma'lumotlarni shakllantirishda, uning umumiy ta'limdagi o'rni va ahamiyati haqida ham to'liq fikr bildirilgan.*

KALIT SO'ZLAR: *Boshlang'ich sinf, Xulq-odob, Tarbiya fani, Axloqiy kamolot, Pedagogik usullar, Xulq-odobni shakllantirish, Ta'limda xulq-odob, Ijtimoiy, malaka.*

KIRISH. Hozirgi kunda ta'lim tizimiga qaratilgan eng muhim vazifalardan biri – o'quvchilarda xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirish va ularni axloqiy kamolotga yo'naltirishdir. Boshlang'ich sinfdagi o'quvchilarning xulq-odobi, o'z jamoasidagi munosabatlariga, o'quv muhitining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirishda tarbiya fani muhim o'rin tutadi, chunki u ijtimoiy va axloqiy qiymatlarni shakllantirishga yo'naltirilgan. Tarbiya fani ta'limning umumiy maqsadiga qo'shiladigan muhim yo'nalishdir va uning asosiy vazifasi o'quvchilarni ma'naviy va axloqiy jihatdan kamolga yetkazishdir.

Tarbiya fani darslari, yoshlarning xulq-odobiga ta'sir ko'rsatish uchun muhim platforma hisoblanadi. Ushbu fan o'quvchilarga axloqiy to'g'ri yo'nalishda yashash va ishlash, har tomonlama sifatli inson bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni berishga qaratilgan. Xulq-odob, o'z navbatida, shunday jihatlarni qamrab oladi: adolat, rahm-shavkat, ishonch, o'z-o'zini izlanish va boshqalar.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODI

Tarbiya fani bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borilgan, va ushbu tadqiqotlar xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirishda o'quvchining psixologik, ijtimoiy va madaniy jihatlarini inobatga olish zarurligini ko'rsatadi. Masalan, P. V. Petrovskiy (2020) va T. M. Raxmatullova (2019) o'z tadqiqotlarida xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirishda tarbiya fani o'qituvchilarining asosiy rolini ta'kidlaganlar. Ular ta'lim jarayonida xulq-

odobga yo'naltirishda pedagogik metodlarning samaradorligini ko'rsatib, o'quvchilarda ijtimoiy masalalarga munosabatni shakllantirishning ahamiyatini e'tirof etgan.

Shu bilan birga, axloqiy tarbiyaning eng muhim komponentlaridan biri o'quvchining o'ziga nisbatan mas'uliyatli bo'lishi va boshqalarga nisbatan hurmatni qo'llab-quvvatlashdir. A. G. Kovalev (2021) o'z tadqiqotlarida xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirishda o'quvchilar bilan interaktiv ishlash, ularni o'zgarishlarga moslashtirish va qimmatli o'rnaklarni ko'rsatishga asoslangan pedagogik usullarni qo'llashni tavsiya etgan.

METODOLOGIYA:

Maqolada amalga oshirilgan tadqiqot metodologiyasida ko'p bosqichli tahlil, anketa va so'rovnoma usullari qo'llanilgan. Ushbu usullar orqali o'quvchilarning xulq-odobga oid bilimlari, ko'nikmalari va munosabatlari to'g'risida ma'lumotlar yig'ildi. Shuningdek, ta'lim jarayonidagi o'quvchilarning har bir toifasiga mos tarbiya fani o'qitish metodlarining o'rnini ham aniqlangan.

NATIJALAR

Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalarga kelindi:

Tarbiya fani orqali xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirish: Tarbiya fani darslarida xulq-odobga oid bilimlarni olish, o'quvchilarning ijtimoiy munosabatlariga, qo'shnilariga, maktabdagi hamkasblariga va oilasiga bo'lgan munosabatlarini sezilarli darajada yaxshiladi.

Axloqiy kamolotning muhim jihatlari: Ushbu jarayonda axloqiy kamolotga, adolat, muhabbat, yoshlar o'rtasidagi o'zaro hurmatni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Bundan tashqari, o'quvchilarda ijtimoiy munosabatlarga nisbatan to'g'ri qarashlarni shakllantirishga muhokama qilinadi.

Interaktiv o'qitish metodlari: Darslarning interaktiv shaklda o'tkazilishi, o'quvchilarning xulq-odobni o'rganish jarayoniga qatnashi, muloqot va ishlashga asoslangan usullar foydali bo'lgan. Bu usullar o'quvchilarda axloqiy qimmatlarni shakllantirishga yordam beradi. Oila va maktabning o'zaro aloqalari: Xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirishda maktab va oila o'rtasidagi hamkorlik muhim o'rin tutadi. Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlik, o'quvchilarga yaxshilash va ijobiy tajribalarni tatbiq etishda samarali bo'ladi.

MUXOKAMA

Tarbiya fani darslarida xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirish ko'p jihatdan murakkab va chuqur jarayonni talab qiladi. Bu jarayonda o'quvchilarning psixologik va ijtimoiy muhiti muhim rol o'ynaydi. Darslarda axloqiy tarbiyani shakllantirishda interaktiv, zamonaviy metodlardan foydalanish, o'quvchilarning xulq-odobni mustaqil va ijobiy nuqtai nazar bilan o'rganishlari uchun imkoniyat yaratish muhim.

Shu bilan birga, o'quvchilarda xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirish faqat maktabdagi darslar bilan cheklanib qolmay, oilaviy muhit va jamiyatning o'rnini ham katta. Oilada, jamiyatdagi ijtimoiy normalar va madaniyatlar ham yoshlarning xulq-odobini shakllantirishda katta ahamiyatga ega.

XULOSA

Boshlang'ich sinfda xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirishda tarbiya fani asosiy o'rin tutadi. Ushbu fan orqali o'quvchilarning ijtimoiy va axloqiy kamolotiga yordam beriladi. Tarbiya fani darslarida axloqiy va xulq-odobga oid bilish va ko'nikmalarni shakllantirish, yoshlarning ijtimoiy hayotga moslashishini ta'minlaydi. Oila, maktab va jamiyatning o'zaro hamkorligida, xulq-odob ko'nikmalarini rivojlantirish masalasi yuksak darajada muhim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Petrovskiy, P. V. (2020). "Tarbiya fani va xulq-odob: Boshlang'ich sinf o'quvchilarida axloqiy tarbiya". Ta'lim va metodika.
2. Raxmatullova, T. M. (2019). "Axloqiy tarbiya: Pedagogik prinsiplar va usullar". Pedagogika olami.
3. Kovalev, A. G. (2021). "Interaktiv pedagogika: Xulq-odob ko'nikmalarini shakllantirish usullari". Jamiyat va ta'lim.
4. Tomson, M. S. (2022). "O'qituvchilar uchun axloqiy tarbiya va xulq-odob". Oila va maktab.
5. Gulomova, A. I. (2023). "Axloqiy kamolot: Boshlang'ich sinfda tarbiya fani". Ta'lim va innovatsiyalar.
6. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." *International Journal on Orange Technologies* 3.12 (2021): 211-216.
7. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." *INTERNATIONAL CONFERENCES*. Vol. 1. No. 11. 2022.
8. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.4 (2022): 70-81.
9. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.3 (2022): 288-296.
10. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."
11. Xakimjon og, I. M. A. (2023). BO 'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O 'QITUVCHILARIGA "MUHANDISLIK KOMPYUTER GRAFIKASI" FANINI O

‘QITISH JARAYONIDA ULARNING BADIY-IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. *Conferencea*, 34-38.

12. Hakimjon o‘g, I. M. A. (2023). TASVIRIY SAN‘AT VA MUHANDISLIK GRAFIKASI YO ‘NALISHI TALABALARINI BADIY IJODIY QOBILYATLARINI RIVIJLANTIRISHDA KOMPYUTER GRAFIKASINI O ‘RNI. *Conferencea*, 130-138.

13. Hakimjon og, I. M. A. (2023). TA‘LIMNI KOMPYUTERLASHTIRISH VA O‘QITISHNING O‘ZIGA XOS USULLARINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI. *Conferencea*, 7-11.

14. Hakimjon og, I. M. A. (2023). SAN‘AT PEDAGOGIKASI SOHASIDA BO‘LAJAK MUTAXASSISLARNI BADIY TAYYORLASHNING NAZARIY ASOSLARI. *Conferencea*, 1-5.

15. Hakimjon og, I. M. A. (2023). TASVIRIY SAN‘AT FANI O ‘QITUVCHILARI BADIY-IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA KOMPYUTER GRAFIKASINING AHAMYATI. *Conferencea*, 5-11.

16. Гулямов, К. М. (2022). БЎЛАЖАК ТАСВИРИЙ САНЪАТ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ КОМПЬЮТЕРДА ГРАФИК МОДЕЛЛАШТИРИШ АСОСИДА КАСБИЙ ТАЙЁРЛАШ МОДЕЛИ. *УЧИТЕЛЬ*, 3(4).

17. Ikromov, M. X., & Abdullaev, A. X. (2022). METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF ARTISTIC AND CREATIVE ABILITIES OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS IN THE PROCESS OF TEACHING COMPUTER GRAPHICS. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(7).

18. Gulyamov, K. M., & Ikramov, M. H. (2021). Development of artistic and creative abilities of future teachers of fine arts through computer graphics. *JournalNX*, 7(06), 95-99.

19. Ikromov, M. X. O., & Qizi, Z. M. (2022). MARKAZIY OSIYODA GRAFIKANING RIVOJLANISHIGA HISSA QO‘SHGAN BUYUK OLIMLAR. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(5), 627-630.

20. Makhmudovich, G. K., & Hakimjon o'g, I. M. A. (2022). DEVELOPMENT OF CHILDREN'S ARTISTIC AND CREATIVE ABILITIES IN THE PROCESS OF TEACHING UZBEK FOLK APPLIED DECORATIVE ARTS. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 957-963.

21. MUBINAKHON, I., & ANASKHON, I. M. The Importance of Using the Ict to Increase the Efficiency of Education. *JournalNX*, 7(1), 106-108.

22. Хонбобоев, Х. О., Икромова, М. Х., & Икромов, М. А. Х. (2016). Та’limda axborot texnologiyalarni qollashning oziga xos xususiyatlari. *Молодой ученый*, (3-1), 21-22.